

BÁNYAI TAMÁS

Kontárok

Vannak helyzetek az életben, amelyeket nehéz elfogadni. Változások, amelyekbe nem könnyű beletörődni. Mégis muszáj, ha tetszik, ha nem. Engem például pont akkor rúgtak ki a munkahelyemről, amikor a fizetésemre a legnagyobb szükségem volt. Lakás, kocsirészlet, gyerektartás, valamint egyéb adósságok. Nem kell ecsetelni, sok mindenki járt már hasonló cipőben. Pedig tíz éven keresztül jól végeztem a munkámat, s ennek alapján joggal hittem, a vállalatnál elégedettek velem. Talán nem is tévedtem, de mint a volt főnököm mondta, válságos időket élünk, mindenkinek szorítani kell a nadrágszíjon. Ez alól a cégek sem mentesülnek, s ha nem tehetnek mást, hát a költségeket faragják le a talpon maradás érdekében. Mellbevágott, hogy ezt a költségcsökkentést éppen rajtam gyakorolják.

Ott álltam tehát jövedelem nélkül, egy halom tartozással a nyakamban. Az asszony sürgette a gyerektartást, tetejébe még a fiam is engem akart pumpolni az anyja helyett. Mégsem estem kétségbe, szakmai tudásomban és több éves gyakorlatomban bízva fel sem merült bennem, hogy hosszabb ideig munka nélkül maradhatok. Álláskeresésem mégis mindenütt ugyanazzal a lesújtó eredménnyel végződött. Kitéssékelték az ajtón. Sajnálják, de nincs felvétel. Nem mintha nem felelne meg nekünk, csakhogy a vállalatnak sem megy valami fényesen mostanság. Ha nem javul a helyzet, mi is elbocsátásokra kényszerülünk.

A sikertelenség elcsüggesztett. Egyre kilátástalanabb helyzetbe kerültem, s már-már azon voltam, hogy én is csődjelrást kérek magam ellen.

Ilyen elkészerítő körülmények között futottam össze ismét Tónival. Azért mondom, hogy ismét, mert korábban már találkoztunk néhányszor különböző magyar társaságban. Barátságát azonban sohasem kerestem, első perctől fogva ellenszenves volt. Amolyan ki-ha-én-nem fickó. Huszonvalahány éves, edzőtermekben kigyúrt és beképzelt alak, akit már gyerekkorában elkényeztetett az anyja. Nemrég jött Amerikába angol nyelvtudás nélkül, viszont mértéktelen önbizalommal megáldva. Az ilyenek képzelik magukról, hogy lábuk elé borul még az idegen világ is. Ráadásul szerencsés csillagzat alatt született, mert neki nem kellett a béka segge alól feltornászni magát, mint annak idején nekem és még annyi másnak az ideérkezők közül. Hálát adhat érte a nagybácsikájának, aki még ötvenhatban érkezett a tengerentúlra, s idővel egy jól menő – ahogy ő nevezte – kertészeti céget létesített. A kertészet persze enyhe túlzás, mivel vállalkozása többnyire fűnyírásból, sövénygondozásból, ágnyesésből meg hasonló kerti munkákból tevődött össze. Igaz, ettől még azért nagyon jól jövedelmezett. A nagybácsi hosszú évekkal ezelőtt lerakta üzletének alapjait, kiépítette megbízható kapcsolatait. Ennek következtében kuncsaftjait elsősorban jól és pontosan fizető cégek képezték, amelyekkel szerződést kötött füvesített, bokrosított telkeik gondozására. Hanem a korrall járó nyavalyák a nagybácsit sem kerülték el, súlyos beteg lett, mire kihívta unokaöccsét, és rátestálta vállalkozását. Még azt is elintézte neki, hogy legálisan maradhasson az országban.

Tóni mindössze két emberrel dolgozott. Két mexikóival, teszem hozzá, akik közül az egyik éppen találkozásunkat megelőzően tért vissza Mexikóba.

Rövidre fogva, a Hardee's-nál futottunk össze. Ő is, én is ebédelni tértünk be a gyorskiszolgálóba. El akartam kerülni, eszem ágában sem volt szóba állni vele, de észrevett, és odalépett hozzám. Szó szót követett, ő dicsekedett, én meg panaszkodtam.

Mesebeszéd ez az egész gazdasági válság, kérkedett, lám az ő biznisze még a szelét sem érzi meg. Én viszont annál inkább, mondtam neki, minthogy régóta munka nélkül vagyok, most is éppen állás után caplatom a várost.

– Hát ez nagyszerű! – vidult fel rögvest, amint ezt meghallotta. Nehezteltem is rá, ugyan mi az isten nyila lehet nagyszerű az én szorult helyzetemben, de még mielőtt ezt szóvá tehettem volna, folytatta. – Minap hagyott itt az egyik csikánóm, a sors is úgy akarta, hogy éppen most találkozzunk. Tudod jól, amúgy is szívesen segíték a honfitársaimon, ha csak lehet. Fel vagy véve.

Így, ahogy mondom. Fel vagyok véve!

Meg se kérdezte, mit szólok, van-e kedvem hozzá. Aztán meg, hogy szívesen segít a honfitársain. A jótét lélek! Ekkorát fordult volna a világ? Valamikor a régiiek, az évek vagy évtizedek óta Amerikában élők egyengették az újonnan érkezettek első lépéseit. Most meg ez a szarházi játssza nekem a nyári Mikulást.

Sajnos nem voltam abban a helyzetben, hogy kerek-perec visszautasítsam ajánlatát. Ajánlatát? Még, ha az lett volna! De nem. Fel vagyok véve!

Több mint húsz éve élek Amerikában, és ha nem is tökéletesen, mindenesetre kiválóan beszélem az angolt. Évekig dolgoztam a szakmámban, mindenütt megbecsültek, értékelték a munkámat, és akkor jön ez az öntelt ficsúr, aki ráadásul jóval fiatalabb nálam, fülsértően törri ezt a nyelvet, azt a néhány szót, amit kinkeservesen megtanult, és ő tesz nekem szívességet.

Amit képtelen voltam megemészteni, hogy nem is akármilyen szívességet.

Sohasem irtóztam a munkától, és tudtam, a fűnyírásba se fogok belehalni. Nyár lévén még élvezhetem is a szabadtéri foglalkozást. Azt nem állítom, hogy nagyvonalú volt, hiszen közel sem ajánlott annyi pénzt, mint amennyit esztergályosként kerestem, de valamivel többet a számomra kiutalt munkanélküli segélynél, amit egyébként sem kaptam volna tovább egy hónapnál.

Nem egykönnyen törődtem bele, hogy ő lesz a főnököm, ő fog engem ugráltatni. Hál' istennek nem kellett sok időt egymással töltenünk. Irányításra nem volt szükségem, különösebb instrukciók nélkül is el tudtam végezni a rám bízott feladatokat. Elég volt, hogy lerakjon valahol a fűnyíró traktorral, ő meg mehetett csikánó emberével egy másik klienshez.

A dobozgyárnál is úgy volt, hogy magamra hagynak füvet nyírni, miután ők végeznek a favágással.

Ez a gyár hatalmas épület volt. Az utcai frontra nyíló irodákhoz hosszú betonjárda vezetett a parkolóból. A járdát két oldalról vöröstölgyek szegélyezték, a fákon túl mindkét oldalon, az épület teljes hosszában, széles fűtábla terült el. Az egyik tölgyfába villám csaphatott vagy elkorhadt a törzse, lényeg az, rádőlt a járdára, s emiatt ki kellett vágni, ne akadályozza a közlekedést. Tóni meg José, a mexikói segédje egy-egy láncfűrészsel viszonylag hamar elválasztották a lombkoronát a fa törzsétől. Ezután kellett az ágakat is lefűrészelni, a ledöntött törzset feldarabolni az elszállításához. Ez már több időt vett igénybe, s hogy gyorsabban haladjunk, nekem is segítenem kellett.

Majdnem végeztünk az aprítással, amikor az irodából kijött egy sötét öltönyt viselő, középkorú, szemüveges férfi, akiről hamarosan kiderült, az üzem vezetője. Magyarán kezdett valamit Tóninak, aki rögvest odaintett magához.

– Hallgasd már meg, mit akar ez a jóember – fordult hozzám, amint melléjük értem. Kérésemre az úriember türelmesen megismételte óhaját. Noha minden szavát tisztán értettem, mégsem volt világos, valójában mit is akar.

– Munkája lenne számunkra, és azt akarja tudni, vállaljuk-e – fordítottam Tóninak. Habozás nélkül rávágtam:

– Minden munkát elvállalunk, ha megfizeti.

Elmagyaráztam neki, mit sikerült kihámoznom az úriember szövegéből.

– Valami papírhengereket kellene le vagy kettéfűrészelni, és azt mondja, hogy hetven dollárt hajlandó fizetni darabonként.

– Az anyját! Ez nem semmi! Ha jól értem, több is van ebből a lefaragnivalóból. Hetven dollár minden egyes darabért? Már hogyanne vállalnánk!

Ezt egyelőre nem közöltem az üzemvezetővel. Arra kértem, mutassa meg, pontosan miről is van szó. Intett, hogy kövessük. Nyomába eredve megkerültük az épületet, és a rakodórampák egyikén beléptünk a végeláthatatlannak tetsző üzembe. Odabent zaj, ragadós hőség és bűz fogadott, valamiféle ipari csiriz édeskésen penetráns szaga. Egy behemót gépsor acélgörgőin csomagolópapírra emlékeztető szőnyeg futott végig, akár fél szemmel alig követhető, sebes folyású barna patak, hogy a gépsor végén kész kartondobozokként lásson napvilágot. Körülöttünk markoló és villástargoncák cikáztak jobbra-balra, némelyiket alig tudtuk kikerülni.

Vezetőnk egy másik, úgyszintén hatalmas csarnokba kísért minket, ahol felállított szürkésbarna papírhengereket tároltak, kettőt, hármat is egymás tetejére állítva. A főnök az alsó papírhengerekre mutatva magyarázni kezdett.

– A múltkori nagy esőzés alkalmával beáztunk, és ebben a csarnokban bokáig állt a víz. A földön álló papírhengerek magukba szívták a vizet, s mint láthatják, az aljuk kirojtosodott. Ezek ilyen állapotban használhatatlanok, mert az átítatódott széleken a hengerelt papír összeragadt, így a gépsoron képtelenség lefejteni. Két megoldás lehetséges. Vagy visszaküldjük az elázott hengereket a papírgyárnak újrafeldolgozásra, vagy az átnedvesedett végeket levágva ismét felhasználhatóvá tesszük őket. Hulladékként keveset fizetnek érte, a vállalatot komoly veszteség érné. Régebben járt ide hozzánk egy ember, aki láncfűrészsel levágta a nedves széleket, de őt most nem tudom elérni. Arra gondoltam, látva, hogy maguk is ugyanolyan szerszámmal dolgoznak, talán el tudnák végezni ezt a munkát. Mint már említettem, hetven dollárt tudunk fizetni minden egyes leszabott tekercs után.

Miközben Tóninak fordítottam az üzemvezető mondókáját, szemügyre vehettem a papírhengereket. Némelyik két méter széles, illetve így felállítva magas lehetett, s a legtöbbjét ketten sem tudtuk volna átkarolni. Böhm nagy gurigák voltak.

Tóninak felcsillant a szeme, s rám se hederítve, közvetlenül az üzemvezetőhöz fordult.

– How much? – kérdezte.

A főnök elképedve válaszolt.

– Ahogy mondtam, hetven dollár.

Tóni értetlenül bámult rám.

– Ezt már mondta, de hány darab van belőlük?

Bosszantott, hogy milyen korlátolt emberrel kell együtt dolgoznom. Annyit már igazán megtanulhatott volna, mi a különbség a *how much* és a *how many* között.

– Hány darab van ezekből az átázott micsodákból? – fordultam az üzemvezetőhöz.

– Pontosan nem tudom – felelte –, de száznál több, az biztos.

Ezt már Tóni is megértette. Láttam rajta, számítást végez magában.

– Nem semmi! – nyugtázta elégedetten a végeredményt. – Minimum hétezer dollár. Megint, mintha ott sem lettem volna, közvetlenül a főnöknek mondta: oké.

Az üzemvezető nem volt ostoba, észrevehette, jobb, ha hozzám intézi szavait.

– Két rámpát lezárunk odakint, hogy a kamionok ne tudjanak beállni, s ott a rako-dóterületen akár már most hozzá is foghatnak a munkához – magyarázta nekem.

Fordítottam Tóninak.

– Na, ezt már szeretem – volt a reakciója. – Ne is halogassuk a dolgot, minél előbb kerüljön kezünkbe a pénz.

Figyelmeztettem, máshol is várnak ránk, nem kéne rögvest nekilátni, de leintett.

– Hülye vagy. A fűnyírás meg a bokornyésés ráér. Egy-két nap alatt úgysem nő térdig a fű. Ebből te ne csinálj gondot, én vagyok a vállalkozó. Ez a pasas még meggondolja magát, ha most elmegyünk. Különb is, három-négy nap alatt végzünk az egészszel. Tudod, mit jelent ennyi idő alatt hétezer dollárt keresni? Nincs akkora fűvesített golfpálya, amit ne hagynék ennyi pénzért.

A főnök elment, mi pedig kiballagtunk az épületből, és vártuk, mi lesz a következő lépés. Kisvártatva kigördült egy markolótagonca, és a földre fektette az első papírhengert, ami gurult vagy egy métert, miután a markoló elengedte. Ekkor odajött hozzánk egy másik férfi, és egy jókora vasdarabot helyezett a papírhenger elé.

– Aztán vigyázzanak ám nagyon, és ha netán elkezd gurulni ez a szörnyeteg, villámgyorsan ugorjanak félre. Olyan ez, mint az úthenger. És nézzék csak meg, van ám súlya – figyelmeztetett.

Egy papírszeletre mutatott, ami a hengerre volt ragasztva. Arról egyéb adatok mellett azt is leolvashattam, hogy nyolcezeregyszáz font, azaz közel négy tonna. Igen, ha ez átgurul valakin, azt ugyancsak lepénnyé lapítja.

Jött egy másik ember is, valami művezetőféle, aki egy darabig behatóan mustrálta a hengert, aztán vastag ceruzájával megjelölte, mekkora darabot kell levágni belőle. Én is méregettem azt a monstrumot, s nem volt nehéz megállapítanom, hogy a láncfűrész nem fogja átérni. Öles darab volt, kétszer olyan vastag, mint a legöregebb fa, amit eddig valaha is láttam. Ezzel bizony nem fogunk egykönnyen boldogulni.

Aggodalmamat megemlítettem Tóninak is. Gyorsan lehurrogott.

– Láttad azt a fát, amit az előbb kivágtunk alig fél óra alatt. Oké, ez négyszer olyan vastag, négyszer annyi ideig fog tartani. Akkor is jól fizet. A fűrész miatt meg ne főjön a fejed. Belehasítunk, ameddig lehet, aztán oldalról kivágjuk a meghasított részt, hogy a fűrészszel ismét hozzá lehessen férti.

Nem vitakoztam vele, elvégre ő a szakember. S végtére, miért ne lehetne igaza?

– Egyelőre felváltva dolgozunk, én kezdem, aztán majd te átveszed, utánad meg José folytatja. Meglátjuk, hogy haladunk, és ha minden jól megy, akkor később már két gurigának is nekieshetünk egyszerre.

Hát, ami azt illeti, sehogy se haladtunk.

Tóni a megjelölt pontra illesztette a beindított benzinmotoros Stihl fűrészszel, ami csíkot húzott a hengeren, de alig akart mélyebbre hatolni. Tóni egyre nagyobb erőt kifejtve nyomta a fűrészszel. Mindkét karjának izmai pattanásig feszültek, nyakán kidagadtak az erek, homlokán sokasodtak a verítékcseppek. Összeszorította fogait, és csak nyomta, nyomta a láncfűrészszel. A fogak szántotta mélyedésből szikrák pattogtak ki, mintha csak egy csillagszórót

gyújtott volna meg valaki. Egy ilyen szikra az arcát érte, mire egyik kezével ösztönösen elengedte a fűrészgépet, hogy odakapjon. A papírhenger abban a minutumban kivetette magából a láncfűrészre, amely a levegőbe emelkedve kis híján kiszakadt Tóni kezéből.

Erre éktelenül szitkozódni kezdett – angolul. Belőlem meg kitört a röhögés, mert az jutott eszembe, hogy legelőször mindenki káromkodni tanul meg idegen nyelven.

– Az anyád keservit röhögjél! Csináld te, ha azt hiszed, ügyesebb vagy – dühöngött, majd a láncfűrészre mutatva nógatni kezdett. – Gyerünk! Markold meg, és csináld!

Nem mondom, hogy nagy kedvvel, de átvettem tőle a masinát. A fűrészfogak az istennek se akartak belekapni a papírba, ezért én is minden erőmet beleadva igyekeztem mélyíteni a már megkezdett vajatot. Úgy tetszett, mintha egy életlen késsel ügyetlenkednék. Az erőlködésbe belefájdult mindkét karom. Végül kihúztam a fűrészre a vajatból, s a motort kikapcsolva a motort leraktam a földre.

– Ezzel bizony nem jutunk semmire – mondtam Tóninak.

Ádáz pillantást vetett rám, mintha én tehetnék a kudarcról, de nem szólt egy szót sem, csak lehajolt, és szemügyre vette a fűrészre.

– Nem csoda – állapította meg elégedetlenül –, a fűrészfogak majdnem tövig koptak. Gondolhattam volna. A franc egye meg, éppen most nincs nálam tartaléklánc.

A fejét kezdte vakargatni erősen töprengve, majd ráelve a megoldásra, felvidultan intézkedett.

– Figyelj rám! – mondta. – Én most elmegyek új fűrészláncokért, te meg José addig felváltva csináljátok tovább. Használjátok a másik fűrészgépet. Azon még viszonylag új lánc van, élesebb fogakkal. Talán azzal sem mentek sokra, de a lényeg, ne lássák, hogy csak ácsorogtok itt szájtátva. Aztán az új, élesfogú láncsal már úgy fog menni, mint a karikacsapás.

Megfordult, és magunkra hagyott.

Joséra néztem, mit szól az újabb fejleményhez. A mexikói vállat vont, és egykedvűen vigyorgott. Folyton vigyorgott. Kortalannak látszó, alacsony, golyófejű és vörösbőrű fickó volt, akár egy rezervátumból szalasztott indián, aki nemigen találja helyét a fehérek között. Nem sok szót váltottam vele, mégis az volt a benyomásom, angoltudása még Tóniét sem éri el. Ebből fakadó hátrányát kerekded képére telepedő, állandósult derűvel leplezte. Gondolom, így akarta környezete segítőkész jóindulatát elnyerni.

Intettem neki. Ha neked mindegy, akkor most rajtad a sor, én már eleget szenvedtem az imént.

Szerencsétlen alig magasabb másfél méternél, s noha mokány kis fickó volt, szinte eltörpült a behemót papírhenger közelében. Ugyancsak ágaskodnia kellett, ha felülről akart belehasítani.

Begyújtotta a másik Stihl fűrész motorját, és nekiveselkedett a hengernek.

Egy csirizfoltos overallt viselő munkás jött ki az épületből cigarettaszünetet tartani. Unalmában a rámpáról figyelte José ügyködését. Odaléptem hozzá.

– A főnöke azt mondta nekünk, volt már itt egy pasas ugyanerre a munkára. Igaz ez? Mélyet szívott a cigarettájából, és barátságosan nézett rám.

– Igaz – felelte. – Tavaly is beáztunk, nem is értem, miért nem reparálják meg a csarnok tetejét, hogy ne tegyen mindent tönkre az istenverte eső. Na mindegy, ez nem az én problémám. Mit is kérdeztél? Ja, igen. Akkor járt itt az az ember, tudtommal nem először, le is faragott vagy hetven hengert.

– Mennyi idő alatt, emlékszik rá?
 – Négy-öt nap alatt. Valahogy úgy. – Részvételtjes mosolyra húzta száját. – De azt hiszem, az a tag meg a segédje jobban fel voltak szerelve.

– Ezt meg hogy érti?

– Volt nekik egy szerkezetük, a markolótargoncás arra helyezte a papírhengert, amit aztán két, villanymotorral tekert vastag acélrúd forgatott. Az a tag meg csak tartotta a fűrész a forgó hengeren. Egyszerűnek tűnt a dolog. Túl egyszerűnek. A főnök panaszkodott is, hogy a tag horribilis összeget számol ezért a munkáért. Persze, még úgy is megérte nekünk.

Éppen meg akartam kérdezni, tudja-e, mennyi lehetett az a horribilis összeg, amikor José spanyol káromkodása ütötte meg a fületem.

Megfordultam.

A láncfűrész leállítva a földön hevert, s úgy tűnt, José éppen belerúgni készült.

– Mi történt? – kérdeztem tőle.

José elkéseredetten legyintett.

– No good, amigo, no good.

Néhány perc múlva megérkezett Tóni. Nem titkolt rosszállással jegyezte meg:

– Úgy látom semmit sem haladtatok.

Legszívesebben megfojtottam volna. Akartam is mondani neki, milyen reménytelen vállalkozásba fogtunk, de ügyet sem vetett rám. Mindkét fűrészén kicserélte a láncokat, majd az egyiket beindította.

– Na majd most nézzétek! – rikkantotta elégedetten.

A fűrész egyenletes motorhangja jelezte, hogy a fogak belekapnak a papírba. A megkezdett vajatból, akár egy kartácsolóvédék darabjai, repdestek szerteszét a kitépelt barna papírszilánkok.

Önelégült fintora csakhamar erőlködésbe torzult. Állát elszántan előre tolt, vicsorgott, akár egy feldühített, sarokba szorított kutya. Patakokban folyt róla a veríték, karján kidagadtak az izmok, ahogy minden erejével nyomta a fűrész, amelynek fogai már nem szántottak úgy, mint néhány perce. Papírforgácsok helyett ismét szikrák pattogtak mindenfelé, majd a hasadék egyre sűrűbb füstöt okádott ki magából.

Tóni, ezúttal is angolul káromkodva, kiemelte a fűrész a papírhenger hasadékából, és néhány másodpercig acsarkodva bámulta a füstfelhőt. Aztán leállította a fűrész motorját, a masinát pedig a földre engedte maga mellé.

Aggályoskodva fordult hozzám.

– Szerinted igazat mondott a góré? Nem csak etetett bennünket?

– Hogy érted? – kérdeztem vissza.

– Gondolod, hogy tényleg járt itt egy pasas leszabdalni ezeket a gurigákat?

– Ha hazudott, akkor az emberei is hazudnak – válaszoltam. Elmeséltem neki, mit tudtam meg az egyik munkástól. Elgondolkodva hallgatott végig, aztán csak annyit fűzött hozzá: aha.

Egy darabig még töprengett magában, végül arra kért, keressem meg az üzemvezetőt, és közöljem vele, mára abbahagyjuk, de holnap mindenféleképpen, és már jobban felszerelve folytatjuk.

Az üzemvezető csak a feje biccentésével jelezte, neki így is jó.

– Tényleg folytatni akarod? – kérdeztem Tónitól, amikor visszatértem az üzemből. Megvetően mért végig.

– Ha az a pasas le tudta faragni a gurigák végét, akkor azt mi is meg tudjuk csinálni. Ezek a szarok nem fognak ki rajtunk. Ha nem tudnád, én otthon is vittem valamire, éppen mert semmit nem hagytam félbe. Itt sem fogok leragadni a gypmesterségnél, amikor ekkora lehetőség nyílik előttem. Majd meglátod!

Aznap már nem is mentünk se füvet nyírni, se bokrokat nyesni. Tóni szélnek eresztett minket azzal, hogy másnap újult erővel vetjük rá magunkat a gurigákra. Nem sok reményt fűztem a folytatáshoz, és José is csüggedtnek látszott. Azt hittem, elment a kedve az egészről. De más baja volt.

– Mañana, mañana! – kesergett, miután Tóni magunkra hagyott. – Ma meg alig munka. Mennyit fogok így keresni?

Nem osztoztam bánatában. Engem jobban bosszantott, hogy Tóni olyasmibe vágott bele, amihez valójában egyikünk sem értett. Minden új bevándorló azt képzei, majd ő megmutatja Amerikának, mitől döglök a légy. Mintha az újvilágban nem ismernék a légycsapót. Mindamellettt kíváncsi voltam, mivel fog előállni másnap, hiszen nyilvánvaló volt, hogy azért végeztünk a szokottnál jóval korábban, hogy ideje legyen kifundálni valamit.

Réggel büszkén mutatta új szerzeményeit. Két vadonatúj Stihl márkájú láncfűrész, amelyeknek láncvezető lemeze kétszer hosszabb volt a régiekénél.

– Ez egy nagy meló, és komoly pénzt hoz a házhoz. Egy kis investáláson ne múl-jék – jelentette ki magabiztosan. Az új szerszámokra bökött. – Ezekkel egy egész erdőt ki lehet vágni.

Kedvem lett volna felvilágosítani, nem hajladozó facsemeték, hanem szorosra teker-cselt réteges papírtömbök várnak ránk. De nem szóltam.

José idegenkedve szemlélte a két új masinát. Láttam rajta, az előző nap élménye nyomán ezek sincsenek ínyére. Tóni, mialatt feltöltötte üzemanyaggal és kenőolajjal a két fűrészgépet, vidáman füttyörészett. Jókedve rám is átragadt, kezdtem bizakodni. Talán mégis igaza van, ezzel a két új fűrészgéppel minden megy majd, mint a karikacsapás.

Elsőnek Tóni látott munkához.

Látszólag minden erőfeszítés nélkül tartotta az egyenletesen morgó láncfűrész, amely az éles fogaknak, a magas fordulatszámnak és saját súlyának köszönhetően hasított árkot a korábban makacsul ellenálló hengerbe. Úgy tűnt, végül igaza lesz. A fűrészfogak marokszámra szórták a papírforgácsot, s mind mélyebbre hatoltak a már megkezdett vajatban. José is felengedett, szájtátva bámulta Tóni ügyködését, szemlátomást kezdett megbarátkozni az új fűrészekkel.

Ámde alig néhány perccel később már csak por és vékony füstcsík szállt fel a fűrészvágta csapásból, mintegy jelezve, a fogak már nem harapnak, csak dörzsölnek, akár egy reszelő. Tóni most ismét erővel nyomta a fűrész, elég hamar el is fáradt. Azt hittem, feladja, de csak pihenni állt le. A láncfűrész átadta Josénak.

Egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy minden fáradozásunk hiábavalónak bizonyul.

A közeli rámpán egy kamionból rakodtak ki villástargoncákkal. A kamionsofőr a motorháznak támaszkodva figyelte ténykedésünket. A rakodó targoncások is meg-megálltak időnként, hogy leplezetlenül vigyorogva pislogjanak felénk.

José viaskodott a hengerrel. Szemlátomást kínlódott. Az erőlködéstől teljesen elké- kült, és egy pillanatra sem mert félrenézni, le nem vette szemét a fűrészről. Úgy tet-szett, már nem is a görcsös igyekezettől, hanem a félelemtől remeg mind a két keze.

Tóni mozdulatlanul figyelte. Dühös volt és csalódott.

– Vedd át tőle! – fordult felém ingerülten.

Tétováztam. Sehogy sem akaródozt feleslegesen strapálni magam.

– Csináld, az istenit! – rivallt rám, én meg ösztönösen engedelmeskedtem.

Szenvedtem, izzadtam, a szememet csípte a por meg a füst. Vakon, de kitaróan markoltam a láncfűrész fogantyúját, előre dőlve, teljes testsúlyommal ránehezedve. Csak akkor emeltem ki a fűrész a vajatból, amikor a kipattogó szikrákat már nemcsak sűrű füstfelhő, hanem egy vékony lángcsóva is követte.

A láncvezető lemez teljesen áttüzesedett, s mintha egy kicsit el is deformálódott volna.

José kétségbeesetten nézett hol rám, hol Tónira, arra számítván, hogy valamelyikőnk véget vet ennek a vergődésnek.

Én adtam hangot José óhajának.

– Értelmetlen tovább csinálni – mondtam Tóninak.

Paprikavörös lett, azt hittem, azonnal a torkomnak ugrik.

– Te hallottad, mit mondott a göré meg az a másik ember. Hogy valaki egyszer már elvégezte ezt a munkát előttünk. Nekünk se törhet bele a bicskánk. Nehogy már egy amerikai favágó jobb legyen nálunk.

Ezzel felmarkolta a másik láncfűrész, és ott folytatta, ahol én abbahagytam.

– Itt kéne hagyjuk ezt a marhát – mondtam Josénak. – Vesződjön egymaga, ha ilyen konok.

José elhúzta a száját.

– Nem lehet, amigo. Nagyon kell a pénz.

Ettől már nekem is fejemből szállt a vér. Mit képzelsz ez a mexikói majom? Kinek nem kell a pénz? Azt hiszi, egyedül ő van szorult helyzetben? Csakhogy én nem a Rio Grandét úsztam át az éj leple alatt. Ha kicsit több szerencsém van, legálisan is tudok magamnak munkát szerezni. Huszonöt év Amerikában eltöltött idő után én nem fogom magam kiszolgáltatni egy eszement törtetőnek, aki azt hiszi magáról, hogy nincs az a Jenki, akit ne tudna túlszárnyalni.

Megláttam azt a cigarettázó munkást, akivel előző nap szóba elegyedtem. Odaléptem hozzá.

– Amint látom, nem nagyon boldogulnak – jegyezte meg a fejét csóválva.

– Csak azt nem értem, miért? Maga mondta, hogy az a pasas, aki előttünk járt itt, úgy szabdalta le a hengervégeket, mintha kenyeret szeletelne. Ha volt alkalma megfigyelni, akkor azt is tudja, mit csinálhatott másként. Nem arra a forgató szerkezetre gondolok, amiről már beszélt, ezt a dögöt a földön is lehet görgetni, ha muszáj. Valami más titka is kellett legyen.

Az ember elgondolkodott, szívott kettőt-hármat a cigarettájából. Már azt hittem, válszra sem méltat. Végül csak megszólalt.

– Ha jól emlékszem, az a tag olyasvalamit mondott, hogy speciális fűrészláncot használnak, aminek a fogai titánium karbiddal vannak bevonva. Ettől, ahogy mondta, jóval tovább bírják a megterhelést, tizedannyira sem kopnak olyan gyorsan, mint az átlagos, favágáshoz használt fűrészláncok fogai.

Meg se köszöntem a felvilágosítást, siettem vissza Tónihoz, hogy közöljem vele kudarcunk okát.

Még mindig lihegve, verejtékezve, de összeszorított fogakkal, elkeseredetten és minden erejét megfeszítve nyomta a fűrész. Ügyet sem vetett a kipattanó szikrákra meg a feje körül gomolygó füstre.

Üvölnem kellett, hogy túlharsogjam a fűrész zaját.

– Hagyd abba! – kiáltottam, arra számítva, hogy hallgat rám, s legalább egy kis időre pihenőt tart.

Felrántotta a fűrész a vajatból, de nem állította le a motort.

– Takarodj a francba! – bömbölte eltorzult arccal, rézsút felém fordulva. – Nincs szükségem ilyen gyámoltalan szarjancsikra.

Még mielőtt válaszolhattam volna, igazából oda se nézett, úgy akarta visszailleszteni a fűrész a vágatba, de a mozdulat rosszul sikerült, az egyik fűrészfog megakadt, mintha fa görcsében szorult volna meg. A hirtelen ellenállás kitépte kezéből a láncfűrész, amely szabadjárá engedve pördült egyet a levegőben, és Tóni vállának csapódott. A gyorsan forgó fűrészfogak mély sebet hasítottak a bal vállába.

Szerencsétlen ember feljajdult éktelen fájdalmában, fejét oldalra kapta, és elszörnyedve nézte a vállából kiömlő vért.

Legnagyobb megdöbbenésemre azonban sértetlen jobbkezevel felkapta a földre esett láncfűrész, és mint egy megszállott, kintől elgyötört arccal, fogait az ajkába mélyesztve fél kézzel folytatta a fűrészelt.

Az esetnek szemtanúja lehetett valaki az üzemből, aki azonnal telefonálhatott is, mert alighogy Tóni végre erőtlenül elengedte a fűrész, amit José kapott ki a kezéből, szirénázva megérkezett egy mentőautó. A mentősök odaszaladtak Tónihoz, aki ellenkezni próbált velük, miközben torkaszakadtából üvöltözött magyarul. Szavait egyedül csak én értettem.

– Engedjete, rohadt pribékek! Nem hagyhatom abba! Nem halljátok? Ezt a munkát valakinek el kell végeznie!

Mialatt a mentőlegények, ellenállását végül legyűrve, tuszkolták Tónit a mentőautó felé, José a félelemtől reszketve odalépett hozzám.

– Rendőrök jönnek, amigo, nem várhatom meg. Nincsenek papírjaim – motyogta kétségbeesetten. Aztán megfordult, és egy szemvillanás alatt faképnél hagyott

A mentő elvitte Tónit, én meg ott maradtam egyedül, a pokolba is, megint csak munka nélkül.

BÁNYAI TAMÁS (1946) 1972 óta az Egyesült Államokban, jelenleg Észak-Karolinában él. Volt lapszerkesztő és kiadó, nyomdász, majd Fort Lauderdale-ben könyvtáros.